
"Małopolska rzeźba średniowieczna 1300-1450", Józef Edward Dutkiewicz, Kraków 1949 : [recenzja]

Ochrona Zabytków 3/2-3 (10-11), 174-175

1950

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Przegląd prac konserwatorsko-budowlanych przy fasadzie płn. w roku 1948, które przyniosły odsłonięcie i rekonstrukcję romańskiego wyglądu tej części kościoła św. Andrzeja w Krakowie (por. *Ochrona Zabytków* II 2/6).

Helena Blumówna, Prace konserwatorskie w katedrze wawelskiej (nr 226).

Odkrycie polichromii z XIV i XV w., tablicy nagrobnej gotyckiej i sarkofagów barokowych w podziemiach kaplicy Batorego oraz konserwacja polichromii ruskiej z roku 1471 w kaplicy Świętokrzyskiej.

ZIEMIA — Miesięcznik R. XL, Tom XXVIII.

Stanisław Szymański, Z zagadnień programu działalności Wydziału Społecznej Opieki nad Zabytkami (nr 9/591, ss. 174—177).

Omówienie form i zadań opieki społecznej nad zabytkami w ramach P.T.K., jako kontynuacji dawnego T.O.N.Z.P.

Dr Z. F. Odkrycia prehistoryczne osady garncarskiej w okolicy Krakowa nad Wisłą (Igołomia) (nr 9/591, ss. 177—178).
J. L.

PRZEGLĄD LITERATURY POLSKIEJ Z ZAKRESU HISTORII SZTUKI ZA ROK 1949.

Redakcja „Ochrony Zabytków“ wprowadza nowy dział stałego przeglądu literatury z zakresu historii sztuki tak polskiej jak i zagranicznej.

I. WYDAWNICTWA SPECJALNE

Broniewski Tadeusz, Pomiary i zdjęcia architektoniczne, Katowice 1949, ss. 78, rys. 68. — Doskonały podręcznik praktycznej inwentaryzacji ze szczególnym uwzględnieniem fotogrametrii, nieodzowny nie tylko dla młodych architektów i budowniczych, ale ze względu na podstawowy charakter wiadomości, także i dla historyków sztuki, omawia po kolei założenia metodologiczne, przybory pomiarowe, pomiary

w płaszczyźnie poziomej i płaszczyznach pionowych, oraz pomiary konstrukcji specjalnych.

Dutkiewicz Józef Edward, Małopolska rzeźba średniowieczna 1300—1450, Kraków P.A.U., 1949, ss. 355, il. Autor omawia rzeźbę ruchomą czyli przenośną, w olbrzymiej części drewnianą, nie uwzględnia natomiast celowo rzeźby architektonicznej i monumentalnej. Terenowo zakres pracy ograniczony jest do historycznej Małopolski. Obejmuje materiał częściowo znany i publikowany, uzupełniony 61 pozycjami nieznanymi (w tym 41 obiektami odnalezionymi przez autora). Praca stanowi pierwszą monografię zagadnienia i zarazem pionorską próbę systematyki średniowiecznej rzeźby małopolskiej, przyczem ze względu na brak inwentaryzacji, danych historycznych i anonimowości produkcji, autor posługuje się metodą typologiczną i topograficzną, co stanowi nowość w polskiej historii sztuki. Uzyskane tą drogą obserwacji autor uzupełnia charakterystyką współczesnych im zjawisk z dziedziny socjologii, dowodząc w jaki sposób przychodzące z zagranicy wzory ulegały modyfikacji i nabierały cech swoistych, rodzimych.

Praca dzieli się na 5 rozdziałów oraz katalog zabytków i część ilustracyjną. W rozdziale I omówiono zakres tematu pod względem przestrzennym i czasowym. W rozdziale II omówiono materiał plastyczny pod względem technicznym i treściowym (stan zachowania, pierwotna polichromia, materiał i technika, temat) oraz stylistycznym, przy czym autor wyróżnia 4 grupy terytorialne i pokrywające się z nimi typy stylistyczne: ogólny, krakowski, sądecko-spiski i śląsko-pomorski, w obrębie których wprowadza podział na mniejsze grupy zależnie od przemian w rozwoju stylowym. W rozdziale III omówiono zjawiska towarzyszące rozwojowi plastyki (zewnętrzno - polityczne, wewnętrzno-ustrojowe, gospodarcze i społeczne, jak organizacja Kościoła, założenia obronne, osadnictwo, drogi handlowe). W rozdziale IV omówiono artystów i relacje artystyczne. Rozdział V zawiera uwagi ogól-

ne. Obszerny katalog rozumowy obejmuje 125 pozycji, nawiązujący podziałem typologicznym do systematyki przyjętej w rozdziale II i zawiera bardzo szczegółowe omówienie każdego obiektu przedstawionego na całostronicowej planszy w części ilustracyjnej. Obszerne streszczenie francuskie, spis ilustracji i indeks (opracowany przez Adama Bochnaka) oraz mapa rozmieszczania zażytków rzeźby (z rozróżnieniem typów i oznaczeniem dróg handlowych) uzupełnia tę bardzo cenną pracę.

Herbst Stanisław, ulica Marszałkowska, Warszawa 1949, ss. 192, il. 35 (z przedmową dr. Wacława Ostrowskiego, dyrektora Planowania Przestrzennego B. O. S.). Monografia źródłowa najstynniejszej ulicy Warszawy i całej przyległej dzielnicy, pierwsze opracowanie tego rodzaju w literaturze polskiej, przedstawiające w czterech rozdziałach obraz ulicy, jej architekturę i życie, jakie toczyło się w otaczających ją domach i na samej ulicy, — na tle przemian stosunków gospodarczych i społecznych, począwszy od XVII w. aż do roku 1914.

Opalek Mieczysław, Drzeworyty w czasopiśmie polskich XIX stulecia, Wrocław 1949 (wyd. Zakładu Nar. im. Ossolińskich), ss. 69, tabl. 20. Autor omawia okres odrodzenia drzeworytu w Polsce w drugiej połowie XIX w.) na przykładzie takich wydawnictw jak *Tygodnik Ilustrowany*, *Kłosa* i wydawnictwa albumowe, — podkreślając jego rolę i znaczenie twórcze i popularyzatorskie dzieł malarskich i rysunków. Autor wyróżnia w stylu i technice drzeworytu dwa kierunki: francuski — operujący płamą i światłem, — i niemiecki operujący ostrym konturem. Autor wymienia długi szereg drzeworytników, wydobywa indywidualności rysowników i cechy charakterystyczne pracowni warszawskich oraz przedstawia historię ich rozwoju. Dalej omawia technikę pracy drzeworytnika „odtwórczego“ i w końcu analizuje rolę jaką drzeworyt „odtwórczy“ odegrał w współczesnym czytelnictwie. Studium uzupełnia autor słownikiem drzeworytników oraz 20 tablicami z reprodukcjami drzeworytów, ilustrującymi

różne techniki i całą rozpiętość tematyczną.

Ostrowski Wacław, Świetna karta z dziejów planowania w Polsce 1815—1830. Biblioteka Towarzystwa Urbanistów Polskich t. I, Warszawa 1949, ss. 198, rys. 23 (z przedmową Juliusza Żakowskiego, prezesa T. U. P.). — Treściwy i przystępny zarys dziejów założenia miast i osad przemysłowych przez rząd Królestwa Kongresowego na podstawie specjalnie opracowanego programu gospodarczego ożywienia kraju przez rozbudowę przemysłu i górnictwa i w oparciu o współpracę z Rosją. Prócz przedstawienia systemu finansowania przemysłu, akcji werbowania fachowców z zagranicy, organizacji szkolnictwa, technicznego, średniego i wyższego, autor zajmuje się rozplanowaniem i wzniesieniem nowych, wzorowych miast i miasteczek. Praca stanowi cenny przyczynek do studiów nad zagadnieniem uprzemysłowienia kraju i przebudowy jego miast i osiedli. Uzupełniają pracę rysunki K. Tora i plany M. Kozietulskiej, oraz streszczenie rosyjskie i angielskie i bibliografia.

Tomkiewicz Władysław. Katalog obrazów wywiezionych z Polski przez okupantów niemieckich w latach 1939—1945. I. Malarstwo obce. — Ministerstwo Kultury i Sztuki, Prace i Materiały Biura Rewindykacji i Odszkodowań nr 9, Warszawa 1949, ss. 77, il. 169. We wstępie autor podaje krótką historię hitlerowskiego rabunku dzieł sztuki w Polsce i charakteryzuje dotychczasowe wyniki rewindykacji. Katalog opracowany w biurze Rew. i Odszkodowań i wydano dla potrzeb specjalnych jako podręczny wykaz dla placówek dyplomatycznych i rewindykacyjnych. Z tego względu nie zawiera on wykazu dzieł, o których wiadomo, że uległy zniszczeniu i nie wymienia wszystkich obrazów wywiezionych przez okupanta, gdyż w wielu wypadkach wraz ze zbiorami przypadły ich inwentarze, co zwłaszcza dotyczy kolekcji prywatnych, tak że w sumie katalog jest częścią strat poniesionych w tej dziedzinie, obejmując 181 pozycji z obszaru Polski objętego granicami z roku 1939. Katalog uzupełniony jest indeksem osobowym, skorowidzem zbiorów i 169 planszami ilustracyjnymi.